

7.15 LEADER

Podstawa prawna

Art. 32-35 rozporządzenia ramowego oraz art. 42-44 rozporządzenia EFRROW.

Ogólny opis działania

LEADER to rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), wspierany ze środków EFRROW. Podstawowe reguły RLKS przewidziane są w Umowie Partnerstwa (UP). LEADER może być realizowany na obszarach wiejskich, przez które (odmiennie niż jest to określone we wspólnych definicjach dla niniejszego programu) rozumieć należy obszar całego kraju, z wyłączeniem obszaru miast o liczbie mieszkańców większej niż 20 000. Jedna LSR będzie realizowana na obszarze zamieszkanym przez minimum 30 000 mieszkańców z obszarów wiejskich i maksimum 150 000 mieszkańców oraz obejmować będzie obszar przynajmniej 2 gmin, których obszary stanowią (bądź zawierają) obszary wiejskie. Z badania ewaluacyjnego „Ocena funkcjonowania lokalnych grup działania realizujących lokalną strategię rozwoju w ramach PROW 2007-2013” wynika, że rozwiązania prawne przyjęte w okresie programowania 2007-2013 dopuszczające możliwość powstawania LGD jednogminnych i małych, nie przyczyniają się do skuteczności i prawidłowości wdrażania podejścia Leader, zaś w LGD grupujących więcej gmin istnieje większa transparentność działań. Oprócz zadań określonych w art. 34 ust. 3 rozporządzenia ramowego, LGD zobowiązana będzie do przygotowania planu komunikacyjnego wskazującego m.in. metody współpracy ze społecznością lokalną, konkretne grupy docelowe, cele i efekty oraz powiązanie z celami i wskaźnikami LSR. W odniesieniu do wsparcia, o którym mowa w art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia ramowego, zadania polegające na wyborze operacji i ustalaniu kwoty wsparcia realizowane są przez samorząd województwa.

Cele szczegółowe i cele przekrojowe

W związku z tym, że LEADER ma na celu lokalny rozwój obszarów wiejskich, przyczynia się do osiągnięcia celu szczegółowego 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach priorytetu 6 „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”. W celu uproszczenia procesu monitorowania i zarządzania całością budżetu działania LEADER została przypisana do tego właśnie celu szczegółowego.

W ramach głównego celu szczegółowego 6B wspierane będą operacje mające na celu:

- 1) wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR;
- 2) rozwój przedsiębiorczości, z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych;
- 3) dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom (produkty objęte i nieobjęte załącznikiem nr 1 do TFUE), z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych;

- 4) podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, lub podejmowaniem zatrudnienia, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy;
- 5) rozwój produktów lokalnych;
- 6) rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk;
- 7) zachowanie dziedzictwa lokalnego;
- 8) rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury:
  - a) turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej,
  - b) technicznej w tym z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu będzie realizowane m.in. poprzez obowiązkowe wskazanie w LSR grup defaworyzowanych, które uzyskają wsparcie w ramach LSR wraz z opisem stosowanego podejścia.

Operacje realizowane w ramach LSR powinny wykorzystywać lokalne zasoby: surowce, miejscową infrastrukturę, lokalizację (położenia geograficzne), dziedzictwo, potencjał mieszkańców, itp.

Cele szczegółowe powiązane

- 3A – poprawa konkurencyjności głównych producentów w drodze lepszego ich zintegrowania z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy zapewnienia jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe. W ramach LEADER wspierane będą operacje z zakresu małego przetwórstwa oraz tworzenie sieci w zakresie utworzenia krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych oraz działań promocyjnych i marketingowych.
- 6A – ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy.

W ramach LEADER realizowane będą operacje w zakresie szeroko pojętej przedsiębiorczości oraz wspierane będą działania mające na celu wyposażenie w niezbędną wiedzę lub umiejętności oraz kwalifikacje m.in. osób planujących rozpoczęcie działalności dodatkowej do działalności rolniczej oraz osób odchodzących z rolnictwa. Celem będzie aktywizowanie bezrobotnych, grup defaworyzowanych, współpraca LGD z przedsiębiorcami w celu identyfikowania potencjalnych możliwości zatrudnienia dla osób z obszaru LSR, sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi takich jak: ośrodki opieki społecznej, powiatowe urzędy pracy, ośrodki doradztwa rolniczego.

- 6C – zwiększanie dostępności TIK na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości.

W ramach LEADER wspierane będą operacje z zakresu wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy czy udostępniania zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich.

7.15.1 Poddziałanie Wsparcie przygotowawcze

Opis podziałania

Podnoszenie kompetencji LGD i społeczności lokalnych, szkolenie i tworzenie sieci kontaktów oraz wypracowanie mechanizmów współpracy i włączania lokalnych społeczności w celu przygotowania i wdrożenia LSR. Z uwagi na znaczne pokrycie obszaru kwalifikującego się do objęcia działaniem LEADER przez LGD wybrane do realizacji LSR w ramach PROW 2007-2013 nie przewiduje się wsparcia w ramach Pakietu startowego LEADER dedykowanego jedynie dla obszarów niemających dotąd doświadczenia w realizacji LSR. Wsparcie przygotowawcze przewidziane zostanie dla beneficjentów w liczbie 105 % planowanej liczby LGD w ramach Programu.

Rodzaj wsparcia

Pomoc ma formę płatności ryczałtowej (premii).

Warunkiem wypłaty ostatniej raty pomocy jest złożenie projektu LSR wraz z ostatnim wnioskiem o płatność.

Powiązania z innymi aktami prawnymi

Wsparcie nie może być łączone ze wsparciem przygotowawczym w ramach innych programów współfinansowanych ze środków funduszy EFSI.

Koszty kwalifikowalne

Nie określa się.

Kwota udzielonego wsparcia powinna być wydatkowana zgodnie z zakładanym planem, w szczególności na koszty:

- administracyjne, w tym osobowe;
- działań szkoleniowych przygotowujących lokalnych partnerów do opracowania i wdrażania LSR;
- związane z opracowaniem LSR, w tym koszty badań, analiz, opracowań i prowadzenia konsultacji ze społecznościami lokalnymi wspierających przygotowanie LSR oraz koszty doradztwa;
- nawiązywania i pogłębiania współpracy z innymi obszarami wiejskimi, w tym czynności przygotowawcze w stosunku do projektów współpracy - z wyłączeniem kosztów poniesionych przez LGD w okresie, w którym stanowiły one podstawę do uzyskania wsparcia w ramach działania 431 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” objętego PROW 2007-2013 lub środka 4.1 „Rozwój obszarów zależnych od rybactwa” (w zakresie realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności, objętego Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”).

Beneficjenci

Stowarzyszenie, fundacja lub związek stowarzyszeń, z wyłączeniem stowarzyszeń JST.

Warunki kwalifikowalności

- Pomoc może być przyznana wnioskodawcy, jeżeli: □obszar objęty jego działalnością, na którym realizowana ma być LSR, jest obszarem wiejskim lub zawiera obszar wiejski;
- obszar wiejski stanowiący lub zawierający się w obszarze objętym działalnością wnioskodawcy, na którym realizowana ma być LSR, składa się z obszaru przynajmniej 2 gmin i zamieszkiwany jest przez nie mniej niż 30 000 i nie więcej niż 150 000 mieszkańców;
- członkami (partnerami) wnioskodawcy jest przynajmniej po jednym przedstawicielu z każdego sektora (społecznego, gospodarczego i publicznego) z każdej gminy, której obszar zaliczany jest do obszaru wiejskiego, stanowiącego lub zawierającego się w obszarze objętym działalnością wnioskodawcy, na którym realizowana ma być LSR.

Zasady dotyczące ustanawiania kryteriów wyboru

Kryteria wyboru będą uwzględniać m.in. doświadczenie wnioskodawcy w zakresie realizacji projektów z wykorzystaniem funduszy unijnych oraz pracy ze społecznościami lokalnymi. Ponadto ocenie podlegać będzie jakość przedłożonej koncepcji rozwoju lokalnego obszaru objętego działalnością wnioskodawcy. Kryteria zostaną skonsultowane z Komitetem Monitorującym.

Kwota i wielkość wsparcia

Kwota i wielkość wsparcia zostanie określona na podstawie przeprowadzonej analizy kosztów.

7.15.2 Poddziałanie Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju

Opis poddziałania

Wsparcie w ramach tego poddziałania musi spełniać cele szczegółowe dla działania oraz cele określone w LSR.

Rodzaj wsparcia

Pomoc ma formę refundacji.

W przypadku operacji o charakterze szkoleniowym dopuszcza się stosowanie kosztów uproszczonych w formie płatności ryczałtowych lub finansowania ryczałtowego.

Powiązania z innymi aktami prawnymi

W ramach działania stosowana będzie definicja mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw zawarta w Zaleceniu Komisji z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji przedsiębiorstw mikro-, małych i średnich (Dz. Urz. L124 z 20.05.2003, str. 36). W ramach działania stosowana będzie zasada de minimis zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis.

Koszty kwalifikowalne

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- zakup dóbr i usług;
- roboty budowlane;
- organizację i przeprowadzenie spotkania, szkolenia, wydarzenia promocyjnego itp.;
- najem, dzierżawę lub zakup oprogramowania, sprzętu, narzędzi, urządzeń lub maszyn, materiałów lub przedmiotów;
- zakup specjalistycznych środków transportu przy czym koszt nie może przekroczyć 30% kosztów kwalifikowalnych operacji, pomniejszonych o koszty ogólne;
- zatrudnienie osób zaangażowanych w realizację operacji tylko w przypadku operacji o charakterze szkoleniowym, funkcjonowania nowoutworzonych sieci oraz inkubatorów przetwórstwa lokalnego;
- inne koszty związane z realizacją operacji.

Nie ma możliwości wsparcia zakupu używanych maszyn, urządzeń, sprzętu lub innego wyposażenia objętego operacją, za wyjątkiem operacji dotyczących zachowania dziedzictwa. Koszty ogólne stanowiące nie więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych operacji związane z przygotowaniem operacji. Zgodnie z art. 61 ust. 3 rozporządzenia EFRROW do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także wkład niepieniężny wnioskodawcy.

Beneficjenci

- Osoby fizyczne.
- Osoby prawne, w tym m.in. kółka rolnicze, JST z wyłączeniem województw, ich związki bądź ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kościoły, związki wyznaniowe.
- Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną.

Pomoc nie może być przyznana przedsiębiorcy, który nie wykonuje działalności jako mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo.

W przypadku operacji mających na celu rozpoczęcie prowadzenia działalności pozarolniczej pomoc nie może być przyznana osobom fizycznym ubezpieczonym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik, za wyjątkiem operacji w zakresie przetwórstwa lub sprzedaży produktów rolnych.

Beneficjentem może być LGD jedynie w przypadku:

- „operacji własnych LGD” (bez uszczerbku dla art. 34 ust. 3 lit b rozporządzenia ogólnego wskazującego na konieczność stosowania niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru, pozwalającej unikać konfliktów interesów);
- „operacji parasolowych” tj. operacji, gdzie beneficjentem ubiegającym się o wsparcie przed podmiotem wdrażającym jest LGD, i to LGD jest wskazywana w systemie jako beneficjent; operacja taka składa się z szeregu „mikroprojektów”, których realizatorami są różnorodne podmioty działające na obszarze objętym LSR; wszystkie „mikroprojekty” wchodzące w skład „operacji parasolowej”, są projektami

komplementarnymi i łącznie przyczyniają się do realizacji, założonych dla danej „operacji parasolowej”, celów i wskaźników.

W przypadku operacji parasolowych odbiorcami realizującymi mikroprojekt mogą być również sformalizowane grupy nieposiadające osobowości prawnej (np. koła gospodyń wiejskich). W przypadku operacji dotyczących infrastruktury technicznej, w tym z zakresu gospodarki wodnej, ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych, beneficjentami mogą być jedynie gminy i powiaty oraz ich związki lub jednostki organizacyjne.

Warunki kwalifikowalności

Pomoc może być przyznana jeżeli:

- wnioskodawca wykaże doświadczenie lub uzasadni potencjał, lub kwalifikacje, lub prowadzi działalność odpowiednią do realizacji operacji;
- operacja jest uzasadniona ekonomicznie, za wyjątkiem operacji:

a) polegającej na nieodpłatnym lub niekomercyjnym udostępnianiu:

- infrastruktury służącej działalności przetwórczej udostępnianej lokalnym producentom,
- ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, lub kulturalnej,
- ogólnodostępnej infrastruktury technicznej, w tym z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych,
- obiektów stanowiących dziedzictwo lokalne,

b) szkoleniowej,

c) promocyjnej w zakresie: turystyki, rekreacji, kultury, dziedzictwa, produktów lokalnych, rynków lokalnych,

d) polegającej na kultywowaniu dziedzictwa lokalnego;

- operacja realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem;
- w przypadku operacji z zakresu tworzenia i funkcjonowania sieci, operacja realizowana jest przez co najmniej 2 partnerów, których działalność jest ukierunkowana na tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków lokalnych lub usług turystycznych (wsparcie z tego zakresu nie dotyczy tworzenia grup producentów lub tworzenia grup operacyjnych na rzecz innowacji lub wsparcia przygotowawczego dla lokalnych grup działania);
- operacja w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej jest realizowana w miejscowościach zlokalizowanych poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
- operacja w zakresie infrastruktury drogowej umożliwia dostęp do obiektów istotnych z punktu widzenia społeczności lokalnej.

Powyższe warunki muszą być spełnione również w ramach realizacji operacji parasolowej i podlegają weryfikacji w odniesieniu do odbiorców realizujących mikroprojekty. W przypadku wsparcia w zakresie rozwijania działalności gospodarczej, uzyskanie pomocy powyżej 25 000 zł wymaga utworzenia co najmniej jednego miejsca pracy. Warunek ten weryfikowany jest w odniesieniu do beneficjenta operacji (lub realizatora mikroprojektu) biorąc pod uwagę łączną kwotę udzielonego wsparcia. W przypadku zakładania działalności

gospodarczej zawsze wymagane jest utworzenie przynajmniej 1 miejsca pracy (w tym samozatrudnienie).

Pomoc nie jest przyznawana na:

- operacje służące zaspokajaniu partykularnych potrzeb beneficjenta (lub beneficjenta ostatecznego);
- organizację operacji cyklicznych, za wyjątkiem wydarzenia inicjującego cykl wydarzeń lub specyficznego dla danej LSR, wskazanych i uzasadnionych w LSR;
- promocję indywidualnych przedsiębiorców, ich produktów i usług.

Podmiotowi, który otrzymał pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej, pomoc na rozwój tej działalności może być przyznana nie wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia przyznania tej pomocy. Podmiotowi, który otrzymał pomoc w ramach poddziałania „Pomoc na inwestycje w przetwórstwo/marketing i rozwój produktów rolnych” pomoc w zakresie przetwórstwa nie może być przyznana. W ramach działania LEADER jeden przedsiębiorca nie może uzyskać wsparcia zarówno na utworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego, jak i na tworzenie lub rozwój przedsiębiorczości w zakresie przetwórstwa.

Zasady dotyczące ustanawiania kryteriów wyboru

Wybór operacji do finansowania będzie miał charakter konkursu.

Kryteria wyboru operacji oraz zasady dokonywania ich zmian określone zostaną przez LGD w LSR. Będą one podlegały ocenie przez komitet wybierający w ramach konkursu na wybór LSR. Zmiana kryteriów wyboru będzie wymagała zgody samorządu województwa, z którym LGD podpisała umowę na realizację LSR.

Premiowane przez LGD będą operacje spełniające w szczególności jedno lub kilka z wymienionych kryteriów:

- innowacyjne;
- przewidujące zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska;
- generujące nowe miejsca pracy (obowiązkowe w przypadku operacji związanych z przedsiębiorczością);
- realizowane przez podmioty zakładające działalność, której podstawę będą stanowiły lokalne produkty rolne (lokalny produkt rolny – wytwarzany na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju);
- ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb grup defaworyzowanych, określonych w LSR.

W przypadku operacji w zakresie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej lub technicznej, LGD przewidzi w kryteriach wyboru preferencje dla operacji realizowanych w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców.

Kwota i wielkość wsparcia

Maksymalna kwota pomocy dla danego rodzaju operacji będzie ustalona przez LGD. W przypadku operacji w zakresie infrastruktury technicznej limit pomocy wynosi 2 mln zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu. W przypadku operacji w zakresie innym niż infrastruktura techniczna, realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych limit pomocy wynosi 500 000 zł na miejscowość.

Pomoc udzielona jednostkom sektora finansów publicznych w ramach danej LSR nie może przekroczyć 50% możliwej do udzielenia pomocy w ramach poddziałania Realizacja operacji w ramach LSR, na tą LSR.

Maksymalna wysokość pomocy na utworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego wynosi 500 000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu.

Limit pomocy na beneficjenta realizującego operacje w ramach LSR, innych niż jednostki sektora finansów publicznych wynosi 300 000 zł w okresie realizacji Programu, za wyjątkiem operacji polegającej na utworzeniu inkubatora przetwórstwa lokalnego.

Przy określaniu tego limitu będzie brana pod uwagę także pomoc, jaką dany beneficjent uzyskał w związku z realizacją mikroprojektu w ramach operacji parasolowej. W przypadku podmiotu, który będzie ubiegać się o wsparcie na rzecz sformalizowanej grupy nieposiadającej osobowości prawnej, limit pomocy jest liczony odrębnie na każdą sformalizowaną grupę.

Limit pomocy na odbiorcę realizującego „mikroprojekt” w ramach operacji parasolowej będącego sformalizowaną grupą nieposiadającą osobowości prawnej wynosi 100 000 zł. W przypadku operacji parasolowych całkowita wartość „mikroprojektu” wynosi nie więcej niż 50 000 zł, a całkowita wartość operacji parasolowej – 400 000 zł.

W przypadku realizacji operacji w partnerstwie limit pomocy każdego z partnerów jest pomniejszany proporcjonalnie.

W przypadku operacji realizowanych poza operacją parasolową całkowita wartość operacji jest większa niż 50 000 zł.

W przypadku jednostek sektora finansów publicznych, wartość realizowanych przez nie samodzielnie mikroprojektów nie może przekroczyć 20 % danej operacji parasolowej. Ograniczenie to nie ma zastosowania w przypadku, gdy sformalizowana grupa nieposiadająca osobowości prawnej realizuje mikroprojekt we współpracy z jednostką sektora finansów publicznych, która ubiegała się o wsparcie na rzecz tej grupy. Intensywność pomocy wynosi od 50 % do 100 %. W przypadku działalności gospodarczej intensywność wsparcia nie może być wyższa niż 50 %. Pomoc przyznawana w związku z działalnością gospodarczą będzie miała charakter pomocy de minimis.

7.15.3 Poddziałanie: Wdrażanie projektów współpracy

Opis poddziałania

Przygotowanie projektu współpracy i realizacja projektu współpracy. Projekty współpracy mogą dotyczyć współpracy międzyterytorialnej (pomiędzy LGD w ramach jednego województwa lub z różnych województw) lub międzynarodowej.

Rodzaj wsparcia

Pomoc ma formę refundacji.

Powiązania z innymi aktami prawnymi

Koszty kwalifikowalne

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- zakup dóbr, usług,

- roboty budowlane,
- organizację i przeprowadzanie spotkań/wyjazdów/wydarzeń itp.,
- najem, dzierżawę lub zakup oprogramowania, sprzętu, narzędzi, urządzeń, maszyn, materiałów lub przedmiotów,
- przygotowanie badań, analiz, opracowań, dokumentacji,
- tłumaczenia,
- najem lub dzierżawę pomieszczeń, obiektów lub gruntu,
- promocję i informację,
- wynagrodzenie za pracę oraz usługi świadczone w związku z przygotowaniem lub realizacją projektu współpracy,
- inne koszty związane z realizacją operacji.

Koszty dotyczące animacji współpracy, w tym koszty związane z poszukiwaniem partnerów projektu współpracy, nie są kosztem kwalifikowalnym działania. Zadania w tym zakresie mogą podlegać finansowaniu ze środków KSOW.

Beneficjenci

LGD, których LSR zostały wybrane do realizacji i finansowania ze środków Programu.

Warunki kwalifikowalności

Pomoc może być przyznana, jeżeli projekt współpracy:

- jest zgodny z LSR wszystkich LGD ubiegających się o wsparcie tego projektu w ramach Programu;
- jest realizacją wspólnego przedsięwzięcia;
- przyczyni się do osiągnięcia wskaźników określonych w LSR wszystkich wnioskujących LGD (tych wskaźników, których osiągnięcie zaplanowano poprzez projekt współpracy) – kryterium mierzalności, określoności w czasie, możliwości osiągnięcia w okresie realizacji projektu.

Jeżeli projekt współpracy zawarty jest w LSR, musi to mieć odzwierciedlenie we wskaźnikach przewidzianych w LSR. Powinno być jasno wskazane, które cele szczegółowe LSR zostaną zrealizowane przez dany projekt współpracy i na osiągnięcie jakiego wskaźnika realizacja projektu wpłynie. Wskaźnik powinien mieć określoną wartość wyjściową i docelową. Wymagany poziom osiągnięcia wskaźnika na koniec realizacji LSR wynosi minimum 50 %. Jeśli projekt nie jest zawarty w LSR, jego realizacja będzie możliwa, jeżeli do LSR zostaną dodane nowe wskaźniki lub zostanie podwyższony poziom obecnych, ze wskazaniem, że zostaną osiągnięte poprzez projekt współpracy. Pozostałe zasady są analogiczne jak w przypadku projektu od początku zawartego w LSR. W ramach działania prowadzony jest ciągły nabór do wyczerpania środków.

Zasady dotyczące ustanawiania kryteriów wyboru

Projekty wybrane do dofinansowania muszą osiągnąć minimum 60 % punktów w ramach oceny prowadzonej zgodnie z kryteriami wyboru (jednolitymi dla całego kraju, skonsultowanymi z Komitetem Monitorującym).

Kwota i wielkość wsparcia

Całkowity planowany koszt jednego projektu międzyterytorialnego wynosi minimum 50 000 zł. Limit pomocy na LGD w okresie realizacji Programu: do 5 % wsparcia kierowanego z Programu na daną LSR w ramach poddziałań Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju oraz Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji. Intensywność pomocy wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych operacji.

7.15.4 Poddziałanie: Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji

Rodzaj operacji

Wsparcie bieżącego funkcjonowania LGD zapewniające sprawną i efektywną pracę LGD, w tym sprawne funkcjonowanie biura LGD oraz doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji tych LSR. Wsparcie procesu aktywizacji związanej z realizacją LSR. Zapewnienie wsparcia dla potencjalnych beneficjentów w opracowaniu projektów, przygotowaniu wniosków i realizacji projektów (prowadzenie przez LGD doradztwa na rzecz potencjalnych beneficjentów LSR). Wsparcie przyczyni się także do budowania kapitału społecznego na wsi, a poprzez to do pobudzenia zaangażowania społeczności lokalnej, zgodnie z zasadą partycypacyjności, w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich.

Rodzaj wsparcia

Pomoc ma formę dotacji, która w zależności od rodzaju kosztów oraz decyzji LGD może być przyjąć formę: zwrotu kosztów kwalifikowalnych, płatności ryczałtowych lub finansowania ryczałtowego określonego przez zastosowanie wartości procentowej do jednej lub kilku kategorii kosztów.

Powiązania z innymi aktami prawnymi

Koszty kwalifikowalne

Koszty kwalifikowalne obejmują koszty:

- administracyjne LGD, w tym koszty personelu;
- szkolenia;
- związane z kształtowaniem wizerunku;
- finansowe;
- związane z tworzeniem sieci kontaktów;
- związane z monitorowaniem i ewaluacją LSR;
- niezbędne do prowadzenia procesu aktywizacji.

Beneficjenci

LGD, których LSR zostały wybrane do realizacji i finansowania ze środków Programu.

Warunki kwalifikowalności

Zgodność z LSR.

Zasady dotyczące ustanawiania kryteriów wyboru

Możliwość uzyskania wsparcia zapewniona jest dla wszystkich LGD, których LSR wspierane są ze środków EFRROW, zgodnie z decyzją o wyborze LSR. Wsparcie nie może dotyczyć kosztów zrefundowanych w ramach innych programów współfinansowanych ze środków funduszy EFSI.

Kwota i wielkość wsparcia

Intensywność pomocy wynosi do 95 % kosztów kwalifikowanych operacji. W przypadku, gdy w danym województwie w ramach innych programów współfinansowanych ze funduszy EFSI, przewiduje się niższy poziom intensywności pomocy, intensywność pomocy EFRROW będzie obniżona do tego poziomu.

- **Możliwość weryfikacji i kontroli działania**
- **Ryzyko we wdrażaniu działania**

W odniesieniu do poddziałania Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju:

- 1) Trudność weryfikacji wysokości, racjonalności oraz zasadności kosztów kwalifikowalnych w systemie płatności ryczałtowych lub finansowania ryczałtowego.
- 2) Trudność weryfikacji w związku z zagrożeniem wystąpienia efektu deadweight.
- 3) Ryzyko tworzenia przez beneficjentów sztucznych warunków do uzyskania wsparcia w związku z ubieganiem się o pomoc przez podmioty powiązane kapitałowo lub osobowo.
- 4) Trudność weryfikacji limitu na grupy nieformalne.

W odniesieniu do poddziałania Koszty bieżące i aktywizacja:

- 5) Trudność weryfikacji wysokości, racjonalności oraz zasadności kosztów kwalifikowalnych w systemie płatności ryczałtowych lub finansowania ryczałtowego.

- **Działania łagodzące**

W odniesieniu do poddziałania Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju:

Ad. 1) Określenie w rozporządzeniu dla poddziałania szczegółowych zasad finansowania kosztów w ramach płatności ryczałtowych.

Ad. 2) Zawarcie w rozporządzeniach wykonawczych przepisów ograniczających ryzyko występowania efektu deadweight poprzez:

- ograniczenia w zakresie terminu, od którego możliwa będzie realizacja operacji – od momentu zawarcia umowy. Powyższe nie będzie dotyczyło kwalifikowalnych kosztów ogólnych ponoszonych w związku z przygotowaniem projektu;
- zawarcie w rozporządzeniach wykonawczych wymogu prowadzenia wydzielonej rachunkowości w związku z realizacją projektu. Wymóg powinien obejmować koszty związane z realizacją operacji, natomiast sankcja za niespełnienie tego wymogu powinna dotyczyć kosztów kwalifikowalnych;
- zawarcie w rozporządzeniach dla poddziałań wymogów w zakresie dokumentowania przez wnioskodawców, iż nie mogą zrealizować operacji bez wsparcia środków publicznych (UE). Przykłady dokumentów zostaną określone na poziomie wniosków o przyznanie pomocy;

Ad. 3) Wprowadzenie w przepisach krajowych w zakresie sztucznych warunków do uzyskania wsparcia – możliwości ubiegania się o pomoc przez podmioty powiązane kapitałowo lub osobowo.

Ad. 4) Należy zapewnić identyfikację podmiotów i kontrolę limitów w dokumentach aplikacyjnych.

W odniesieniu do poddziałania Koszty bieżące i aktywizacja:

Ad. 5) Określenie w rozporządzeniu dla poddziałania szczegółowych zasad finansowania kosztów w ramach płatności ryczałtowych.

- **Ogólna ocena działania**

W odniesieniu do poddziałania Wsparcie przygotowawcze:

Nie stwierdzono zagrożeń.

W odniesieniu do poddziałania Realizacja operacji w ramach lokalnych strategii rozwoju:

Po realizacji wskazanych działań łagodzących realizacja działania nie będzie zagrożona.

W odniesieniu do poddziałania Wdrażanie projektów współpracy:

Nie stwierdzono zagrożeń.

W odniesieniu do poddziałania Koszty bieżące i aktywizacja:

Po realizacji wskazanych działań łagodzących realizacja działania nie będzie zagrożona.

Metoda kalkulacji kwoty wsparcia dla działania

Każde poddziałanie ma określoną formę przyznawania pomocy. W przypadku kosztów wsparcia przygotowawczego wysokość zryczałtowanej płatności zostanie określona w oparciu o niezależną analizę, która stanowić będzie również wsparcie w określaniu poziomu poszczególnych kosztów związanych z kosztami bieżącymi i aktywizacją. W przypadku podmiotów sektora finansów publicznych poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 63,63 % kosztów kwalifikowalnych. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 36,37 % kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.

Maksymalny udział wsparcia dla LGD w zakresie kosztów bieżących i aktywizacji, operacji własnych i operacji parasolowych nie może przekraczać 40 % całości wsparcia kierowanego z Programu na daną LSR.

Inne informacje ważne dla działania

Procedura i harmonogram wyboru lokalnych strategii rozwoju

Wybór LSR do ich realizacji przez LGD będzie dokonywany przez samorząd województwa, jako instytucję odpowiedzialną zgodnie z art. 33 ust 3 rozporządzenia ramowego. Na poziomie regionalnym będzie ustanowiony komitet wybierający. Ogłoszenie konkursu na wybór LSR nastąpi w terminie jednakowym w całym kraju, a ocena LSR i LGD zostanie dokonana w oparciu o kryteria dostępu i wyboru jednolite w całym kraju. W celu zapewnienia, że wsparcie z Programu będzie wystarczające dla osiągnięcia celów określonych w LSR, wyznaczona zostanie podstawowa kwota przypadająca na każdą wybraną LSR (zarówno na realizację operacji w ramach LSR jak i wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji). Dla zapewnienia dostatecznego zróżnicowania budżetu w zależności od liczby ludności objętej LSR, kwota podstawowa zwiększana będzie maksymalnie o iloczyn liczby tej ludności wykraczającej ponad przyjęte minimum (30 tys. mieszkańców) oraz dodatkowej kwoty. Po dokonaniu oceny LSR, ostateczny budżet będzie ustalony z uwzględnieniem otrzymanej liczby punktów. Wsparcie przygotowawcze zostanie uruchomione najpóźniej w I kwartale 2015 roku. Wybór LSR nastąpi nie później niż 2 lata po zatwierdzeniu przez KE Umowy Partnerstwa. Opublikowanie zaproszenia dla LGD do wniosków na wybór ich LSR nastąpi nie później niż 9 miesięcy przed ostateczną datą przewidzianą na wybór LSR do ich

realizacji przez LGD. Odpowiednia jakość realizacji LSR oraz działalności LGD zostanie zapewniona poprzez prawidłowo skonstruowane kryteria wyboru LSR przygotowane w oparciu o zewnętrzną ekspertyzę. Ponadto w proces oceny zostaną zaangażowani eksperci wybrani na poziomie regionalnym zgodnie z wytycznymi wydanymi przez instytucję zarządzającą. W ramach oceny, LGD będą miały możliwość korekty tych elementów strategii, które zostaną wskazane przez ekspertów jako wymagające poprawy. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na obiektywność, przejrzystość i mierzalność kryteriów wyboru operacji zastosowanych przez LGD. W przypadku kryteriów jakościowych (np. związanych z innowacyjnością) wymagany będzie szczegółowy opis podejścia do oceny tego kryterium. Dodatkowo w przypadku wniosku LGD o zmianę kryteriów, ponownie będą podlegały one takiej samej analizie jak podczas oceny LSR w ramach konkursu na wybór. Jednocześnie podmiot wdrażający będzie odpowiedzialny za kontrolę i monitorowanie realizacji LSR i działalności LGD. LGD zobowiązana również będzie do zawarcia w LSR przejrzystej procedury aktualizacji LSR. Każda zmiana LSR wymagać będzie uzasadnienia i będzie zatwierdzana przez podmiot wdrażający. Zmiana LSR w zakresie celów szczegółowych powinna wynikać z konsultacji ze społecznością lokalną.

LGD zobowiązana będzie również do przedstawienia przejrzystej procedury postępowania w przypadku wystąpienia konfliktu interesów. Wytyczne w tym zakresie zostaną sformułowane przez instytucję zarządzającą i będą wymagały wyłączenia co najmniej w przypadku, gdy członek organu LGD wybierającego operacje jest wnioskodawcą, reprezentuje wnioskodawcę, jest z nim powiązany służbowo lub jest z nim spokrewniony. Dodatkowo zostanie sformułowany obowiązek publikowania protokołów z posiedzeń dotyczących wyboru operacji zawierających informację o wyłączeniach w związku z wystąpieniem konfliktu interesów. Przewiduje się okresową weryfikację osiągania przez LGD założonych wskaźników realizacji LSR oraz budżetu LSR (tzw. kamieni milowych). W przypadku nieosiągnięcia określonego poziomu realizacji wskaźników oraz budżetu we wskazanym czasie, możliwa będzie redukcja budżetu LSR. Powstające w ten sposób oszczędności mogłyby być wykorzystane na dodatkowe wsparcie najbardziej efektywnych LGD na realizację dodatkowych zadań.

Kryteria dostępu i wyboru LSR

Kryteria dostępu zostały określone w art. 32 – 34 rozporządzenia ramowego.

Wybrana może zostać LSR, która będzie realizowana przez LGD działającą w formie prawnej stowarzyszenia posiadającą osobowość prawną przewidzianego w przepisach ustawy o realizacji Programu oraz o Rozwoju Lokalnym Kierowanym przez Społeczność (RLKS). Kryteria wyboru dotyczą oceny potencjału i doświadczenia LGD oraz jakości LSR (wynika z wytycznych KE do RLKS).

Premiowane będą LSR, które już na etapie wyboru zawierają opis projektu współpracy. LEADER ma na celu m.in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzmocnienie kapitału społecznego, stworzenie warunków umożliwiających podjęcie pracy. Dlatego też, w procesie wyboru LSR dodatkowe punkty zostaną przyznane obszarom o niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej uwzględniając:

1) poziom bezrobocia, w tym wśród:

- osób młodych,
- osób powyżej 50 lat,

- kobiet;

2) PKB.

Premiowane będą kryteria oceny operacji opracowane przez LGD, które są powiązane z celem szczegółowym 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich”. Ponadto kryteria oceny operacji powinny zapewniać wybór takich operacji, które w sposób komplementarny i zintegrowany odpowiadają na zidentyfikowany w LSR problem. Podczas opracowywania kryteriów zostaną wykorzystane wyniki badania nt. kryteriów wyboru LGD i LSR, będą one także podlegały konsultacjom z podmiotami zaangażowanymi w działaniu LEADER. Kryteria zostaną skonsultowane z Komitetem Monitorującym.

Opis mechanizmów koordynacji i komplementarności z innymi działaniami PROW 2014-2020

Mając na uwadze doświadczenia związane z dwutorowym wdrażaniem operacji w ramach i poza podejściem Leader (w ramach PROW 2007-2013) na tym samym obszarze oraz zalecenie KE do programowania działania LEADER jako działania PROW 2014-2020, odchodzi się od wskazywania konkretnych działań, które będą wdrażane w ramach działania LEADER na rzecz wskazania typów operacji odpowiadających na wyzwania zidentyfikowane w SWOT, które nie są powiązane z żadnym konkretnym działaniem PROW 2014-2020 (innym niż LEADER). Na poziomie poszczególnych LSR wymagane będzie dookreślenie w planie działania zakresu wsparcia z PROW 2014-2020, sposobu osiągnięcia celów LSR, mierzalnych wskaźników i planowanego budżetu. Jednocześnie jednak przewiduje się, że LGD opracują kompleksową strategię z szeroko określonymi celami, nie ograniczającą się do wsparcia z EFRROW czy innych funduszy EFSI. Strategia powinna stanowić dokument odpowiadający na zdiagnozowane w ramach analizy SWOT problemy. Dopuszczalna jest sytuacja, w której jedynie jej część znajdzie źródło finansowania w perspektywie najbliższych kilku lat. Uznano, że podstawową wartością dodaną podejścia Leader jest jego zintegrowanie i oddolny charakter. Dlatego też wymagane będzie badanie na poziomie LGD operacji pod ww. kątem. Celem jest holistyczne rozwiązywanie lokalnych problemów poprzez wspieranie grupy operacji, które w sposób komplementarny i zintegrowany odpowiadają na zidentyfikowany problem.

Przewiduje się kontrole krzyżowe mające na celu zapobieżenie podwójnemu finansowaniu operacji, w szczególności w zakresie operacji, których zakres może pokrywać się z zakresem wsparcia w ramach działania Podstawowe usługi dla ludności wiejskiej. Dodatkowo w przypadku działania Współpraca przewiduje się wdrożenie następującego mechanizmu koordynacji: LGD w ramach kosztów aktywizacji mogą inicjować powstawanie grup operacyjnych na rzecz innowacji, o ile z ich strategii wynikać będzie zasadność i wartość dodana takiej działalności. Ma to szczególne znaczenie w przypadku LSR, które nastawione będą na skracanie łańcucha dostaw. W ramach LEADER planuje się również umożliwienie tworzenia i wspierania sieci.